

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЯК СКЛАДОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Державна екологічна політика на регіональному рівні здійснюється за допомогою механізмів, спрямованих на стимулювання розвитку регіону. За функціональною ознакою механізми реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні можна поділити на основні (організаційний, правовий, економічний) та допоміжні (кадровий, інформаційний та громадського впливу), які опираються, переважно, на екологічне національне й міжнародне законодавство, стандарти і норми.

Стаття 41 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає основні складові економічного механізму забезпечення раціонального природокористування, зокрема: взаємозв'язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ та організацій з раціональним використанням природних ресурсів та ефективністю заходів з охорони навколишнього природного середовища на основі економічних важелів; визначення джерел фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; встановлення лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище; встановлення ставок екологічного податку; надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідходних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища [1].

На сьогодні в Україні розроблені і впроваджені основні елементи економічного механізму природокористування та природоохоронної діяльності на регіональному та місцевому рівнях, які базуються на таких головних засадах: платність за спеціальне використання природних ресурсів та за шкідливий вплив на довкілля; цільове використання коштів, отриманих від екологічного податку за забруднення довкілля та рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів та забруднення довкілля, на ліквідацію джерел забруднення, відновлення та підтримання природних ресурсів в належному стані.

Головною метою економічного механізму є стимулювання ефективних

природокористування та природоохоронної діяльності шляхом застосування еколого-економічних інструментів мотивації природокористувачів до зменшення шкідливого впливу на довкілля, раціонального та ощадливого використання природних ресурсів та зменшення енерго-і ресурсомісткості продукції, а також створення за рахунок коштів, отриманих від екологічних зборів та платежів, джерел фінансування природоохоронних заходів та робіт.

Основним інструментом економічного механізму природокористування та природоохоронної діяльності на регіональному та місцевому рівнях є екологічний податок. Відповідно до вимог Податкового кодексу України екологічний податок – загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року [2].

Кошти від екологічного податку (за винятком тих, що справляються за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк) зараховуються до державного і місцевих бюджетів згідно з Бюджетним кодексом України [3].

В Україні фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища здійснюється за рахунок Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, в тому числі фондів охорони навколишнього природного середовища, коштів підприємств, установ та організацій, добровільних внесків та інших коштів [1].

Для фінансування природоохоронних заходів утворюються Державний та місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища. Державний фонд охорони навколишнього природного середовища утворюється за рахунок: частини екологічного податку відповідно до чинного законодавства; частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, згідно з чинним законодавством; добровільних внесків підприємств, установ, організацій, громадян та інших надходжень. Місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища утворюються у складі відповідних місцевих бюджетів за рахунок: частини екологічного податку відповідно до Закону; частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, згідно з чинним законодавством; цільових та інших добровільних внесків підприємств, установ, організацій та громадян.

Кошти місцевих і Державного фондів охорони навколишнього природного середовища можуть використовуватися тільки для фінансового

забезпечення здійснення природоохоронних заходів, включаючи захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, ресурсозберігаючих заходів, у тому числі наукових досліджень з цих питань, ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також заходів для зниження забруднення навколишнього природного середовища та дотримання екологічних нормативів і нормативів екологічної безпеки, для зниження впливу забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я населення. Перелік природоохоронних заходів затверджено постановою Кабінету міністрів України від 17.09.1996 №1147 „Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів” [4].

Стимулювання раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища в Україні відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» здійснюється шляхом: надання пільг при оподаткуванні підприємств, установ, організацій і громадян в разі реалізації ними заходів з раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища, при переході на маловідходні і ресурсо- та енергозберігаючі технології, організації виробництва і впровадженні очисного обладнання і устаткування для утилізації та знешкодження відходів, а також приладів контролю за станом навколишнього природного середовища та джерелами викидів і скидів забруднюючих речовин, виконанні інших заходів, спрямованих на поліпшення охорони довкілля; звільнення від оподаткування фондів охорони навколишнього природного середовища та ін. [1].

Також в Україні здійснюється добровільне і обов'язкове державне та інші види страхування громадян та їх майна, майна і доходів підприємств, установ і організацій на випадок шкоди, заподіяної внаслідок забруднення навколишнього природного середовища та погіршення якості природних ресурсів. З метою врахування екологічних вимог у процесі приватизації чи корпоратизації об'єктів права державної власності, іншої зміни форми власності чи зміни суб'єктів права власності на об'єкти, а також для потреб екологічного страхування, оренди майна, набуття права власності на майно та земельні ділянки, створення, функціонування і сертифікації систем екологічного управління, при здійсненні іншої діяльності в Україні проводиться добровільний чи обов'язковий екологічний аудит. Порядок екологічного страхування та екологічного аудиту визначається законодавством України.

Список використаних джерел

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. №1264-XII – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010р. № 2755-VI – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/>

laws/show/2755-17

3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010р. № 2456-VI – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

4. Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1996р №1147 – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF>

Ігор ВОНС

Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль
(науковий керівник: д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та публічного управління Шкільняк М.М.)

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В РЕГІОН

Основними чинниками, що гальмують розвиток інвестиційного процесу і відповідно виконання державних програм економічних перетворень на сучасному етапі становлення державності і економіки України, є вкрай обмежені можливості внутрішніх джерел фінансових ресурсів підприємств і держави і стримування іноземних інвесторів від вкладень в економіку країни [1].

Через падіння виробництва, неефективну систему оподаткування з надмірним її тиском на доходи товаровиробника та недосконалу амортизаційну політику впродовж минулих років не зростали необхідні обсяги прибутку підприємств й амортизаційних відрахувань, що мали б стати основними джерелами власних інвестиційних ресурсів підприємств. Не забезпечувала зростання обсягу інвестицій в національну економіку діяльність банківської системи, фондового ринку. Недостатнім для розв'язання проблем залучення фінансових ресурсів було бюджетне фінансування і державне інвестиційне кредитування на пільгових умовах [2]. Це актуалізує питання залучення іноземних інвестицій в регіон.

У відповідності з Законом України «Про режим іноземного інвестування», іноземна інвестиційна діяльність розглядається як послідовна, цілеспрямована діяльність, що полягає в капіталізації об'єктів власності, у формуванні та використанні інвестиційних ресурсів, регулюванні процесів інвестування і міжнародного руху інвестицій та інвестиційних товарів, створенні відповідного інвестиційного клімату і має на меті отримання прибутку або певного соціального ефекту [3].

Залучення інвестицій, у тому числі іноземних, забезпечує науково-технологічний прогрес, економічне зростання, створення додаткових та